

Posebno zaštićena prirodna baština Hrvatske

Mario Mimica, dipl. ing. geografije

mamimica@gmail.com

Sažetak

U nastojanju provođenja suvremenih ekoloških težnji i spoznaja, Hrvatska zakonom štiti sve više različitih prirodnih posebnosti. U posljednjih 65 godina otvoren je program zakonske zaštite, na državnoj i lokalnoj razini, koji skrbi o raznim prirodnim objektima i štiti ih. Danas je u Hrvatskoj zaštićeno oko 750 prirodnih objekata, s ukupnom površinom od 4500 četvornih kilometara (oko osam posto državnog teritorija).

Postoji osam kategorija razina zaštite za različite objekte, ovisno o procjeni vrijednosti zaštićene prirode. Međutim, budući da se u novije vrijeme pojavljuju i posebno zaštićena prirodna područja koja nisu u državnom sustavu, nego su pod zaštitom EU-a, odnosno OUN-a, a to su geoparkovi i područja pod zaštitom UNESCO-a, ukupno je 10 kategorija.

I. Strogi rezervati

Strogi su rezervati područja u kojima je priroda neizmijenjena ili neznatno izmijenjena ljudskom djelatnošću. Zabranjena je svaka djelatnost i obavljanje bilo kakvih radova koji bi mogli narušiti slobodnu evoluciju prirode. U stroge rezervate spadaju: Hajdučki i Rožanski kukovi (1969.), Bijeće i Samarske stijene (1985.) i Malostonski zaljev (1998.).

II. Nacionalni parkovi

Od 1949. do 1999. Hrvatski sabor proglasio je osam nacionalnih parkova koji štite područja jednog ili više ekosustava. To je zaštita najviše razine, a na području pojedinog nacionalnog parka mogu se odvijati samo one djelatnosti koje ni u kojem obliku ne ugrožavaju izvornost prirodnih zaštićenih pojava. Hrvatski su nacionalni parkovi: NP Plitvička jezera (1949.) – svjetska baština (1979.), NP Paklenica (1949.), NP Risnjak (1953.), NP Mljet (1960.), NP Kornati (1980.), NP Brijuni (1983.), NP Krka (1986.) i NP Sjeverni Velebit (1999.).

III. Parkovi prirode

Parkovi prirode su prostrana prirodna ili dijelom kultivirana područja kopna i/ili mora s ekološkim obilježjima međunarodne i nacionalne važnosti, s naglašenim

krajobraznim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima. U njima su dopuštene gospodarske i druge djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njihove bitne značajke i uloga. U Hrvatskoj je proglašeno 11 parkova prirode.

IV. Pod zaštitom UNESCO-a su Plitvička jezera kao svjetska baština (1979.) i Velebit kao rezervat biosfere (1987.).

Hrvatska još ima pod zaštitom:

V. Specijalni rezervati (69)

VI. Park-šume (23)

VII. Značajni krajolici (28)

VIII. Spomenici prirode (79)

IX. Hortikulturni spomenici (114)

X. Geoparkovi

Posljednjih 15-ak godina pojavili su se u Europi, a poslije i u Aziji i Južnoj Americi, novi oblici zaštite prirode koje provode nevladine udruge, a pod pokroviteljstvom su UNESCO-a. Za sada je u Hrvatskoj proglašen jedan takav park – Geopark Papuk (1999.).

Ključne riječi: zaštićena prirodna baština, kategorije zaštite, nacionalni parkovi, geoparkovi

Iako su se već nakon Prvog svjetskog rata u staroj Jugoslaviji pojedini prirodni objekti počeli proglašavati zaštićenima (na primjer, tzv. prašuma Štirovača na Velebitu), to se provodilo stihijski, formalno, nesustavno i neznanstveno, najčešće na prijedlog kralja, tako da o pravoj zaštiti prirode možemo govoriti tek od 1949. godine, kad se u Jugoslaviji, po uzoru na SAD¹ i neke europske zemlje, pojedina područja i objekti proglašavaju zaštićenima na temelju zakona i nadležnosti zakonodavnih tijela i lokalne uprave.

1 Prvi organizirani i proglašeni nacionalni park u svijetu smatra se Yellowstone National Park u SAD-u, utemeljen davne 1872. godine. Prostire se na području od 8987 km², a najvećim dijelom na sjeverozapadu savezne države Wyoming, na tromeđi sa saveznom državama Montana i Idaho. Park je najpoznatiji po divljim životinjama i svojim gejzirima, termalnim izvorima, supervulkanu i ostalim geotermalnim karakteristikama. Godine 2011. imao je 3.394.326 posjetitelja (izvor: Wikipedia), a danas ih je više od 3,5 milijuna.

Danas je u Republici Hrvatskoj zaštićeno 750 prirodnih posebnosti, na površini od 4500 četvornih kilometara (oko osam posto državnog teritorija).

Razina zaštite za različite objekte ima više stupnjeva, ovisno o procjeni vrijednosti zaštićene prirode. Kategorije zaštite obuhvaćaju 10 stupnjeva, jer se u novije vrijeme pojavljuju i posebno zaštićena prirodna područja koja nisu u državnom sustavu, nego su pod zaštitom EU-a, odnosno OUN-a. To su geoparkovi, koji su posljednjih godina postali pravi svjetski ekološki hit, osobito u Europi i Aziji, i ta su područja pod zaštitom UNESCO-a.

Svi zaštićeni objekti prve i druge kategorije (3+8) smješteni su u krškom prostoru, odnosno u gorskoj i primorskoj Hrvatskoj, ili u sedam županija koje imaju izlaz na more².

I. STROGI REZERVATI su područja u kojima je priroda neizmijenjena ili neznatno izmijenjena ljudskom djelatnošću. Zabranjena je svaka djelatnost i obavljanje bilo kakvih radova koji bi mogli narušiti slobodnu evoluciju prirode.

1. Hajdučki i Rožanski kukovi

Proglašeni su strogim rezervatom još 1969. godine. To je skupina stjenovitih vrhova Velebita, od kojih su neki visoki i do 200 metara relativne visine. Kukovi u sebi skrivaju fascinantne speleološke objekte, od kojih je svakako najzanimljivija Lukina jama otkrivena 1992. godine, koja je s 1392 metra najdublja jama u jugoistočnoj Europi i osma po dubini na svijetu, a u njoj je 1994. godine pronađena dotad nepoznata životinja iz reda pijavica.

2. Bijele i Samarske stijene

Strogi rezervat Bijele i Samarske stijene proglašen je 1985. godine. Nalazi se u sklopu planinskog lanca Velika Kapela, u njegovu središnjem dijelu, jugoistočno od Mrkoplja. Jedinstven su geomorfološki fenomen krša uvjetovan tektonskim silama u doba nabiranja te podlogom izgrađenom od uslojenih vapnenaca i gromadnih vapnenih breča ili krsnika. Priroda je tu stvorila nevjerojatne i fantastične oblike u snježnobijelom kamenu, nadmašujući i djela ljudskih ruku. Surova ljepota ovih stijena za svakog je posjetitelja jedinstven i nezaboravan doživljaj.

² Od sedam primorskih županija, samo u Splitsko-dalmatinskoj nema zaštićenih područja prve i druge kategorije jer je prostor iznadprosječno naseljen i dug je kontinuitet gospodarskih aktivnosti, ali ipak je Park prirode Biokovo, prema organiziranosti, u rangu zanimljivosti i vrijednosti pojedinih nacionalnih parkova.

3. Malostonski zaljev

Cijeli je Malostonski zaljev 1998. godine, samo zbog političkih razloga, proglašen strogim rezervatom na moru, umjesto dotadašnjeg lokalnog statusa područja posebne namjene za marikulturu. Ovo stanje, koje traje i danas, po zakonskim bi propisima trebalo isključivati bilo kakvu gospodarsku djelatnost na kopnu i moru, što je problem koji se mora brzo i adekvatno riješiti vraćanjem stupnja zaštite na prijašnju razinu. Posve je očito da gusto naseljeno područje, s prometnicama, gospodarskim aktivnostima, čak i državnom granicom, nikako ne odgovara definiciji strogog rezervata. Razlozi proglašenja su stalne prijetnje i planovi o regulaciji i daljnjem onečišćenju rijeke Neretve u njezinu toku kroz Bosnu i Hercegovinu, čak i plan o skretanju većeg dijela vode prema Popovu polju. Od problema ekološke prirode koji su potencijalna opasnost danas su vidljivi: velik obraštaj na školjkama u uzgoju i u prirodi, što uvjetuje smanjenu jestivu kvalitetu školjaka, za čije je čišćenje potrebno sve više fizičkog rada, a mogući su i vjerojatni uzroci toga povećan unos hranjivih soli iz Neretve iz raznih uzgajališta ribe te globalno zagrijavanje mora. Nadalje je vidljivo značajno smanjenje broja ličinki kamenica i pomicanje sezone mriješćenja u odnosu na razdoblje od prije dvadesetak godina.

II. NACIONALNI PARKOVI

Od 1949. do 1999. Hrvatski sabor proglasio je osam nacionalnih parkova koji štite područja jednog ili više ekosustava. To je zaštita najviše razine, a na području pojedinog nacionalnog parka mogu se odvijati samo one djelatnosti koje ni u kojem obliku ne ugrožavaju izvornost prirodnih zaštićenih pojava.

1. NP Plitvička jezera (1949.) – svjetska baština (1979.)

Iako je bilo i ranijih nastojanja, Plitvička jezera su 1949. godine dobila trajan status nacionalnog parka, a 1979. godine UNESCO ih je uvrstio na Listu svjetske prirodne baštine. Plitvička su jezera, dakle, naš najstariji, najljepši, najpoznatiji i najposjećeniji nacionalni park. „U tom Božjem vrtu, priroda je čovjeku podarila jedan sasvim drugi vrt: vrt čudesnih fenomena krške hidrografije. Vrtlar – krš – stvorio je u Hrvatskoj mnogo toga lijepoga i zanimljivoga, ali – kažu – ovdje mu je to posebno dobro uspjelo.”³

Visoka šuma mjestimično poprima prašumske oblike, a tom prirodnom bogatstvu odgovara i šarolikost biljnog i životinjskog svijeta. Uz mnogobrojne vrste

3 Tekst iz promotivnog materijala NP-a.

ptica i sitne divljači, u parku ima srna, medvjeda, vukova, divljih svinja i divljih mačaka, a u vodama pastrva.

Ukupna površina svih jezera iznosi približno 2 četvornih kilometara. Oko tri četvrtine navedene površine otpada na dva najveća jezera: Kozjak – 81,5 hektara i Prošće – 68 hektara. Ovdje su i najveće dubine: u Kozjaku 46 metara, a u Prošću 37 metara. Jezera su međusobno povezana mnogim većim i manjim slapovima. Glavnu količinu vode jezerima donose Crna i Bijela rijeka. U Kozjak utječe Rječica, a odvirak iz jezera je rijeka Korana.

2. NP Paklenica (1949.)

Nacionalni park Paklenica prostor je od 96 četvornih kilometara, jedinstvenog i neobičnog spoja mora i planine, bogat šumama, dubokim kanjonima okomito urezanim u glavni greben Velebita, krškim oblicima, brojnim špiljama i jamama. Ulazni, kanjonski dijelovi Male i Velike Paklenice jedan su od temeljnih fenomena zbog svojih geoloških, hidroloških, krških, florističkih i faunskih osobitosti. Potoci Velika Paklenica i Mala Paklenica daju veliku vrijednost čitavom području, te ga značajnije obogaćuju, a u proljeće i jesen svojom bujičnom snagom i otapanjem vapnenca produbljuju kanjon. Oba kanjona, Velika Paklenica s 14 i Mala Paklenica s 12 kilometara dužine, duboko su urezani u masiv južnog Velebita.

3. NP Risnjak (1953.)

Na zračnoj udaljenosti manjoj od 15 kilometara od mora, u zaleđu grada Rijeke i kvarnerskog priobalja, prostire se Nacionalni park Risnjak. Razlog što je Risnjak odabran za nacionalni park je velik broj prvorazrednih prirodnih pojava na razmjerno maloj površini. Tu nalazimo brojne geografske, geološke, vegetacijske, klimatske i pedološke fenomene. Na nevelikom prostoru susrećemo vrijedne prirodne pojave osebujne ljepote, dinarski krš specifične hidrografije i oblika, prašumske predjele i netaknute gorske vrhove, a u neposrednoj je blizini gradskih područja Delnica, Rijeke, Karlovca, pa i Zagreba.

4. NP Mljet (1960.)

Mljet je za mnoge posjetitelje jedan od otoka izgubljenih na pučini. Novootvorena trajektna luka na Pelješcu smanjit će tu izoliranost te će krajolik, koji se spominje u pričama o Odiseju, svetom Pavlu, benediktincima i sredozemnoj medvjedici, biti puno pristupačniji.

Prirodoslovno to je otok osebujnosti i kontrasta, a Nacionalni park Mljet

zauzima njegov sjeverozapadni dio⁴, koji se proteže područjem od 5375 hektara zaštićenog kopna i okolnog mora.

5. NP Kornati (1980.)

U središnjem dijelu hrvatskog Jadrana, na sutoku šibenskih i zadarskih otoka, smjestila se zasebna i po mnogočemu posebna skupina otoka nazvana Kornati (Kurnati). Veći dio kornatskog akvatorija proglašen je nacionalnim parkom zbog iznimnih krajobraznih ljepota, zanimljive geomorfologije, velike razvedenosti obale i posebice bogatih biocenoza morskog ekosustava.

6. NP Brijuni (1983.)

U prošlosti je brijunskom otočju bila svojstvena osobita biološka raznolikost zahvaljujući geografskom položaju, geološkoj podlozi i geomorfologiji, raznolikosti staništa i otočnoj izoliranosti. Prirodnu biološku raznolikost posebno je još obogatio čovjek svojim tradicijskim gospodarenjem. Veliki Brijun, najveći otok brijunskog arhipelaga koji je dijelom kultiviran u skladan krajolik travnjaka i pejzažnih parkova, sadrži, uz iznimno vrijedne ostatke graditeljske baštine, i očuvane vegetacijske sustave zapadnoistarskog klimatskog tipa. Važno je napomenuti da morska površina čini gotovo 80 posto zaštićenog prostora tog nacionalnog parka u kojem su sadržani gotovo svi izvorni elementi morskih ekosustava Jadrana.

7. NP Krka (1986.)

Nacionalni park Krka je prostrano, pretežito neizmijenjeno područje iznimnih i višestrukih prirodnih vrijednosti, a obuhvaća jedan ili više sačuvanih ili neznatno izmijenjenih ekosustava.

Namjena mu je prvenstveno znanstvena, kulturna, odgojno-obrazovna i rekreativna, a turističke djelatnosti u ulozi su posjećivanja i razgledanja. U cijelosti je smješten na području Šibensko-kninske županije, a obuhvaća površinu od 109 četvornih kilometara uz tok Krke: dva kilometra nizvodno od Knina do Skradina i donji tok Čikole.

4 Bilo je prijedloga da se cijeli otok Mljet proglasi nacionalnim parkom zbog bujne vegetacije, čak pet različitih tipova šuma, mediteranske prašume, pješčanih dina, obalnih grebena i slaništa. Nažalost, prijedlog nije usvojen zbog otpora domaćeg stanovništva.

8. NP Sjeverni Velebit (1999.)

Sjeverni Velebit posljednji je nacionalni park proglašen u Hrvatskoj, a taj je status dobio zbog pejzažnih, geomorfoloških i botaničko-šumskih motiva, te izrazite raznolikosti krških fenomena i iznimnih prirodnih ljepota na relativno malom prostoru.

Površina parka iznosi 109 četvornih kilometara, a unutar njega nalazi se strogi rezervat Hajdučki i Rožanski kukovi, iznimno vrijedna Premužićeva staza, Lukina jama, botanički rezervat Visibaba, botanički rezervat Zavižan – Balinovac – Velika kosa, te Velebitski botanički vrt, koji je osnovao profesor Fran Kušan još davne 1967. godine, meteorološka postaja Zavižan, planinarski domovi...

III. PARKOVI PRIRODE

Park prirode je prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora s ekološkim obilježjima međunarodne i nacionalne važnosti, s naglašenim krajobraznim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima. U njemu su dopuštene gospodarske i druge djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloga.

1. Kopački rit (1967.)

Park prirode Kopački rit poplavno je područje u Baranji (općina Bilje, Osječko-baranjska županija), u kutu što ga čine rijeke Drava (na jugu) i Dunav (na istoku). Površina mu je 17.700 hektara, od čega Specijalni zoološki rezervat obuhvaća 8000 hektara.

Kopački rit jedna je od najvećih fluvijalno-močvarnih nizina u Europi. To područje tijekom godine značajno mijenja svoj izgled, ovisno o intenzitetu plavljenja, pretežno iz Dunava, te puno manje iz Drave.

2. Medvednica (1981.)

Šume Medvednice spuštaju se gotovo do samog središta Zagreba. Osim mira i zelenila, ova planina obiluje bogatim i raznolikim životinjskim svijetom te posebnostima kao što su šumska staza Bliznec za osobe s invaliditetom, špilja Veternica, srednjovjekovni rudnik Zrinski, sljemenska kapelica, 500 Horvatovih stuba... Park je idealno mjesto za one koji žele malo pobjeći iz grada, a ne biti daleko od Zagreba. Najviši je vrh Sljeme (1033 metara), do kojeg se može doći automobilom ili pješice,

planinareći.

3. Velebit (1981.) – rezervat biosfere (UNESCO 1987.)

Velebit je najzaštićeniji prirodni krajolik Hrvatske s jednim strogim rezervatom, dvama nacionalnim parkovima, rezervatom prirode i mnoštvom zaštićenih područja posebnog značenja. Kako nam kazuju geografski, orografski i drugi izvori, brdski masiv Velebita, jedan od najznatnijih u užem dinarskom području, proteže se u dužinu otprilike 145 kilometara, od Vratnika nad Senjom na sjeverozapadu do zavoja Zrmanje na jugoistoku. Od obalnog pojasa do kopnenog podnožja u Lici u prosjeku je širok 14 kilometara, ali širina mu varira od najviše 30 kilometara u sjevernom do najmanje 10 kilometara u njegovu južnom dijelu.

4. Biokovo (1981.)

Park prirode Biokovo obuhvaća područje od prijevoja Dubci (kod Piska) do prijevoja Saranač (kod Gornjih Igrana). Glavna su obilježja: geomorfološki fenomeni: vrtače, škrape, kamenice, jame (najdublja jama Amfora, 790 metara), ledenice, špilje, krški izvori; više od 40 endemičnih biljnih vrsta, npr. biokovsko zvonce (*Edraianthuspumilio*), značajna paleontološka nalazišta; prekrasni krajobrazi i vidikovci; područja posebne zaštite; posebni geomorfološki rezervati; posebni rezervati šumske vegetacije; rezervati autohtone šume crnog dalmatinskog bora; botanički rezervati; biokovski botanički vrt Kotišina...

5. Telašćica (1988.)

Uvala Telašćica smještena je u središnjem dijelu istočne obale Jadranskog mora, u jugoistočnom dijelu otoka Dugi otok. Zahvaljujući svojoj iznimnoj ljepoti, bogatstvu i važnosti, ova je uvala u kojoj je šest otočića, a okružena je s još 13 otoka i otočića, proglašena parkom prirode 1988. godine zahvaljujući svojem iznimno vrijednom biljnom i životinjskom svijetu, geološkim i geomorfološkim fenomenima, vrijednim zajednicama morskoga dna te zanimljivom arheološkom naslijeđu. Međutim, status zaštićenog područja dobila je još 1980. godine kao dio NP Kornati, iz čijeg je sastava izdvojena zbog novih lokalnih teritorijalnih granica.

6. Lonjsko polje (1990.)

Park prirode Lonjsko polje, kao močvarno područje, ubraja se među najugroženija staništa na svijetu. To je najveće zaštićeno močvarno područje ne samo u Hrvatskoj, nego u cijelom dunavskom porječju. Uvršten je u takozvani *Ramsarski popis* močvara koje su od međunarodne važnosti, osobito kao prebivalište ptica

močvarica. Prema kriterijima Direktive o pticama Europske unije, to područje pripada važnim područjima za ptice (*Important Bird Areas* – IBA). Čine ga uglavnom tri polja: Lonjsko, Mokro i Poganovo polje.

7. Papuk (1999.)

Ključan razlog za proglašenje Papuka parkom prirode jest to što su u njemu očuvana obilježja žive i nežive prirode karakteristična za srednju Slavoniju. Neosporno je riječ o prostranom prirodnom i dijelom kultiviranom području s naglašenim estetskim, ekološkim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima. Park prirode je prije svega znanstvena i kulturno-odgojna institucija, osnovana radi održavanja prirodnog stanja, očuvanja prirodnih karakteristika i upoznavanja širokih slojeva stanovništva sa zakonitostima prirode.

8. Učka (1999.)

Park prirode Učka prije svega karakterizira iznimna raznolikost obilježja na razmjerno malom prostoru. Tako je Učka zacijelo jedino mjesto na svijetu gdje možete fotografirati stenoendemski učkarski zvončić (*Campanulatomassiniana*) i jedno od posljednjih europskih lokaliteta na kojem će strpljivo oko ljubitelja ptica biti nagrađeno impresivnim siluetama bjeloglavog supa (*Gypsfulvus*) ili surog orla (*Aquilachrysaetos*). Navedene su vrste dva istaknuta predstavnika ornitofaune Učke, koju čini više od 70 dosad zabilježenih gnjezdarica, kao i više drugih ptičjih vrsta koje povremeno posjećuju Učku.

9. Žumberak – Samoborsko gorje (1999.)

Park prirode Žumberak – Samoborsko gorje obuhvaća oko 350 četvornih kilometara. Osnovna je svrha proglašenja tog područja parkom prirode zaštititi i promovirati prirodne ljepote toga kraja. Prema Zakonu o zaštiti prirode, park prirode je prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje s naglašenim estetskim, ekološkim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima, a u njemu su dopuštene djelatnosti kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloge. Svojom prirodnom ljepotom i tradicijom ovaj kraj svakako zaslužuje titulu parka prirode.

10. Vransko jezero (1999.)

Granice parka smještene su između Pirovca i Pakošтана. Park se prostire na 57 četvornih kilometara, a najveći dio od 30,02 četvorna kilometra odnosi se na

Vransko jezero, koje je položeno u smjeru sjeverozapad-jugoistok i pruža se paralelno s morskom obalom, od koje je mjestimično udaljen manje od kilometra. Po svojem položaju i karakteristikama specifično je u Hrvatskoj, ali i na širem europskom prostoru. To je zapravo kriptodepresija i krško polje ispunjeno bočatom vodom. Dominantna je karakteristika parka poseban Ornitološki rezervat, koji je zbog očuvanosti velikog tršćaka na sjeverozapadnom dijelu jezera, kao rijetkog močvarnog sustava velike bioraznolikosti iznimne znanstvene i ekološke vrijednosti, već 1983. godine dobio taj status te je uvršten na listu važnih ornitoloških područja u Europi (*Important Bird Areas in Europe*).

11. Lastovsko otočje (2007.)

Hrvatski je sabor 2006. godine proglasio Park prirode Lastovsko otočje, a odluka je stupila na snagu 2007., što ga čini jedanaestim parkom prirode u Hrvatskoj. Park obuhvaća 44 otoka, otočića, hridi i grebena (najveći od njih su Lastovo i Sušac) ukupne površine 53 četvorna kilometra i 143 četvorna kilometra morske površine. Omeđen je kamenim svjetlima Sušca, Tajana, Glavata i Struge. S iznimnom prozirnošću akvatorija, park obiluje obalnim strmcima i mnoštvom biljnih i životinjskih vrsta. Njegova šuma krije mnoge špilje i jame, a krunski dragulji skriveni su u bogatom podmorju.

GEOPARKOVI

Posljednjih 15-ak godina pojavili su se u Europi, a poslije i u Aziji, novi oblici zaštite prirode koje provode nevladine udruge, a pod pokroviteljstvom UNESCO-a. Za sada je u Hrvatskoj proglašen jedan takav park. Devedesetih godina prošlog stoljeća utemeljena je nevladina strukovna udruga za zaštitu geološke baštine *Progeo* – projekt *Global geosites* s ciljem promoviranja i zaštite bogatstva europske geološke baštine: krajobraza, vrijednih lokaliteta, stijena, fosila i minerala.

Godine 1997. UNESCO je predložio pokretanje UNESCO-ova programa geoparkova.

Godine 2000. osnovana je *Asocijacija europskih geoparkova* uz potporu UNESCO-a.

Godine 2004. ustrojen je *UNESCO geoparks* u kojem je, osim 17 europskih, bilo i osam kineskih geoparkova.

Danas postoje 32 europska geoparka, 19 kineskih i jedan brazilski.

Geopark Papuk

Papuk je proglašen geoparkom zbog iznimne geološke raznolikosti. Predstavljen je 2004. godine na Međunarodnom geološkom kongresu u Firenci. Godine 2006. na drugom svjetskom kongresu UNESCO-ovih geoparkova u Belfastu istaknuta je kandidatura *Papuk Geoparkin Croatia*, a 2007. godine Papuk postaje član europske mreže geoparkova.

Još neke moguće lokacije u Hrvatskoj su: otok Rab (najdalje se odmaknulo u pripremama), Učka, Senjska draga, Tomišina draga, dijelovi Žumberačkoga gorja i Omiška Dinara.

V., VI., VII., VIII., IX., X = ostalo (proglašava lokalna uprava)

Hrvatska još ima: specijalne rezervate (69, od toga 31 šumsko-vegetacijski, 19 ornitoloških, osam botaničkih, tri geomorfološko-hidrološka, dva zoološka, dva ihtiološka, dva morska, jedan geomorfološki, jedan ihtiološko-ornitološki), park-šume (23), značajne krajolike (28), spomenike prirode (79) i hortikulturne spomenike (114).

Literatura

1. Mimica, M. Turistički zemljopis Hrvatske. Split: EF, 1993.

Mimica, Mario rođen je godine 1949. godine u Mimicama pokraj Omiša. U Splitu je završio osnovnu školu i gimnaziju, a u Zagrebu 1973. godine studij primijenjene geografije na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu. Nakon jedne godine pripravničkog staža u srednjoj školi u Splitu, radni odnos nije mu produžen zbog „neprijateljske djelatnosti“ za vrijeme studija u Zagrebu (publicistički i polemički tekstovi u studentskim, omladinskim i kulturnim časopisima te aktivnost u studentskim manifestacijama burne 1971. godine). Nakon 10 godina svakodnevnog putovanja na posao u Sinj, od 1984. do 1991. radio je u splitskim srednjim školama, najdulje u MIOC-u otkako je utemeljen.

U svibnju 1991. godine počeo je raditi u Zavodu za školstvo, Podružnici Split, i ustanovama koje su slijedile (današnja Agencija za odgoj i obrazovanje) na radnome mjestu koje je mijenjalo nazive: prosvjetni savjetnik, nadzornik, savjetnik, viši savjetnik. Istodobno, obnovio je publicističku djelatnost surađujući u časopisima za kulturu, znanstvenim, popularnoznanstvenim i dnevnim publikacijama. Dio njegovih tekstova, posebice polemičkih, objavljen je u knjizi *Drina nije kriva* 1997. godine.

Osim publicističke, obnovio je i društvene aktivnosti u kulturnim, znanstvenim, sportskim, humanitarnim i umjetničkim ustanovama i udrugama: bio je član, tajnik, pa donedavno predsjednik obnovljenog Ogranka Matice hrvatske u Splitu, tajnik Hrvatskog časničkog zbora, član UO-a Planinarskog društva *Split*, Speleološkog društva *Špiljar*, Astronomskog društva *Zvezdano selo – Mosor*, predsjednik Hrvatskoga geografskog društva, Ogranak Split, član Udruge *Braća hrvatskog zmaja*, Književnoga kruga Split, Udruge *Europski dom*, Udruge *Benedikt, MoSt*, Likovne kolonije *Mimice*...

U mirovini je od kraja travnja 2014. godine.